

Завальська Л. В.

Національний університет «Одеська юридична академія»

ЦИТАТНІСТЬ В ІНАВГУРАЦІЙНИХ ПРОМОВАХ УКРАЇНСЬКИХ ПРЕЗИДЕНТІВ

Статтю присвячено аналізу президентського дискурсу як вияву політичної комунікації. Увагу зосереджено на ритуальному мовленнєвому жанрі українського президентського дискурсу – інавгураційній промові. Виокремлено ознаки жанру та визначено його особливості на матеріалі інавгураційних промов українських президентів – Леоніда Кравчука, Леоніда Кучми, Віктора Ющенка, Віктора Януковича, Петра Порошенка, Володимира Зеленського. Мета дослідження передбачала виявлення лінгвопрагматичного потенціалу цитат і алюзій в інавгураційних промовах українських президентів. Було розв'язано такі завдання: визначено поняття інтертекстуальності як текстоно-дискурсивної категорії; схарактеризовано особливості мовленнєвого жанру інавгураційної промови; виявлено особливості реалізації категорії інтертекстуальності через цитатність в інавгураційних промовах українських президентів. Об'єктом дослідження послуговував український президентський дискурс, реалізований у жанрі інавгураційної промови; предметом дослідження – мовні засоби реалізації категорії інтертекстуальності в інавгураційних промовах українських президентів. Вибір лінгвопрагматичного підходу до аналізу забезпечив потрактування категорії інтертекстуальності як реалізації комунікативної стратегії інтелектуалізації в політичному дискурсі. Серед засобів інтертекстуальності в центрі дослідження постали культурно марковані цитати, що виконують текстотвірну функцію та є одним з композиційним елементів мовленнєвого жанру інавгураційної промови президентів. Цитати в інавгураційних промовах кваліфіковано за джерелами: цитування Конституції України, біблійних текстів, висловлювань відомих українських і зарубіжних політичних і культурних діячів, самоцитатація. Фрагментація цитат, репрезентація їх у скороченому або видозміненому вигляді підпорядкована інтенції мовця і часто не збігається із загальним змістом в першоджерелі. Алюзії в президентському дискурсі маркують зв'язки зі знаковими історичними подіями або постатями.

Ключові слова: політичний дискурс, президентський дискурс, мовленнєвий жанр, інавгураційна промова, інтертекстуальність, цитатність.

Постановка проблеми в загальному вигляді.

Інавгураційна промова як ритуальний мовленнєвий жанр політичного дискурсу демонструє реалізацію мовної особистості політика – президента, який вступає на посаду і представляє адресатам основну програму своїх дій, дякує за обрання і закликає до консолідації суспільства. Одним із структурно-семантичних блоків інавгураційної промови є звернення до історії країни, культурної спадщини та висловлювань авторитетних особистостей. Саме ця частина інавгураційної промови містить покликання на вислови відомих істориків, письменників, політичних діячів у формі цитат та алюзій. У такий спосіб інавгураційна промова вступає у міжтекстові зв'язки та актуалізує категорію інтертекстуальності, а мовець реалізує комунікативну стратегію інтелектуалізації, демонструючи обізнаність з культурно маркованими цитатами. Активізація цитатності в інавгураційних промовах українських президентів

засвідчує загальну тенденцію до інтелектуалізації президентського дискурсу і потребує ґрунтовного вивчення. З огляду на це дослідження політичної комунікації потребують залучення міждисциплінарних підходів і комплексної методології, що зумовлює поєднання лінгвопрагматичного аспекту аналізу політичного дискурсу й актуалізує роль текстоно-дискурсивних категорій у цьому вимірі.

Мета дослідження – визначити лінгвопрагматичний потенціал цитат і алюзій в інавгураційних промовах українських президентів. Мета зумовила розв'язання таких завдань: визначити поняття інтертекстуальності як текстоно-дискурсивної категорії; схарактеризувати особливості мовленнєвого жанру інавгураційної промови; виявити особливості реалізації категорії інтертекстуальності через цитатність в інавгураційних промовах українських президентів.

Об'єкт дослідження – український президентський дискурс, реалізований у жанрі інавгу-

раційної промови; **предмет дослідження** – мовні засоби реалізації категорії інтертекстуальності в інавгураційних промовах українських президентів.

Матеріалом для аналізу слугували тексти інавгураційних промов Л. Кравчука (1991), Л. Кучми (1994, 1999), В. Ющенко (2005), В. Януковича (2010), П. Порошенка (2014) і В. Зеленського (2019).

Методи дослідження охоплюють загальнонаукові та спеціальні лінгвістичні. До перших уналежнено методи спостереження та узагальнення, використані на етапі збору фактичного матеріалу та його типологізації. До других – метод лінгвостилістичного (прислужився під час вивчення особливостей функціонування мовних одиниць у тексті політичних промов), лінгвопрагматичного (використано для дослідження комунікативних намірів і стратегій політиків-мовців) і дискурсивного (уможливив виявлення соціальних параметрів комунікативної діяльності мовців) аналізу.

Ступінь розроблення проблеми в лінгвістиці. Лінгвістичні дослідження політичного дискурсу мають певну тяглість в українському мовознавстві, зокрема на матеріалі української мови (О. Билінська, І. Бутова, А. Загнітко, А. Ковалевська-Славова, Т. Ковалевська, Н. Кондратенко, М. Степаненко, Л. Стрій, О. Чорна та ін.), англійської мови (І. Голубовська, Н. Дячук, О. Ковальчук, Л. Славова, О. Фоменко та ін.), німецької мови (Н. Петлюченко та ін.), французької мови (М. Салецька, Л. Шаповалова та ін.). Проте аналіз президентського дискурсу ще не набув комплексного характеру: окремі питання порушено у розвідках Н. Кондратенко, Н. Петлюченко, Л. Славової, Л. Стрій та ін. У зарубіжному мовознавстві питання президентського дискурсу, а саме його реалізації в конкретних мовленнєвих жанрах, висвітлено в наукових працях Р. Водак, Т. ван Дейка, Й. Кирилової, Ж. Сладкевич, К. Шлундт та ін. Потракування інтертекстуальності як категорії та витлумачення інтертексту представлено в наукових розвідках Ю. Кристевої, Ж. Женнета, О. Селіванової, М. Шаповал та ін. Питання категорії інтертекстуальності як категорії художнього тексту висвітлено в працях українських мовознавців А. Білозуб, О. Бойко, Н. Кондратенко, С. Переломової, О. Рябініної, Л. Статкевич, Г. Сюті та ін. Утім, у політичному дискурсі здебільшого цю проблему розглянуто на матеріалі германських мов (М. Бараняк, Ю. Великорода, А. Гузак, О. П'єцух та ін.), що потребує комплексного аналізу саме українського президентського дискурсу.

Викладення основного дослідження. Зосередження аналізу на одному із жанрів президентського дискурсу потребує дефініції засадничих понять дослідження, зокрема президентського дискурсу. Потраковуємо президентський дискурс як сукупність мовленнєвих актів і невербальної поведінки голови держави, що виражається у взаємодії з адресатами і передбачає здійснення комунікативних функцій президента. Президентський дискурс репрезентований комплексом жанрів, серед яких особливого значення набуває інавгураційна промова, яка легітимізує президентський статус. Це перший офіційний виступ, який утверджує політика як президента і виконує функцію ініціації, оскільки після виступу і виголошення присяги обраний політик уже є Президентом [5]. Л. Стрій визначає інавгураційну промову як жанр ритуальної комунікації і витлумачує його як компонент політичного ритуалу, що «має перформативний характер, оскільки ґрунтується на мовленнєвому акті «клятва» [8, с. 118].

На структурно-семантичному рівні інавгураційна промова містить такі змістові частини, як-от: подяка за вибір; звернення до історії країни; викладення політичних пріоритетів і кредо. Використання цитат зафіксовано в частинах звернення до історії та формулювання програмних положень. Проте потрібно відзначити, що українські президенти здебільшого використовують поодинокі цитати. Як правило, в інавгураційній промові наявна лише одна цитата, винятком є виступ П. Порошенка, у якому цитатність виконує текстотвірну функцію. На цитатності політичного дискурсу наголошують дослідники. Так, С. Лазаренко і А. Ротар зазначають, що найчастотнішими виявами інтертекстуальності в політичному дискурсі є цитати [6, с. 76]. Н. Кондратенко потраковує категорію інтертекстуальності як текстово-дискурсивну і визначає її як наявність елементів «іншого», «чужого» тексту в текстовій тканині основного» [4, с. 58]. О. П'єцух, аналізуючи інтертекстуальність у британському парламентському дискурсі, виокремлює такі типи цитування: «1) звернення до попередніх чи майбутніх подій внутрішньополітичного, економічного та соціального секторів; 2) наголошення на попередньо прийнятих законах, документах, актах внутрішньодержавного та міжнародного значення; 3) звернення до цитування видатних особистостей і політичних діячів» [7, с. 133]. Крім виявлення загальних особливостей цитування, лінгвісти визначають його поліфункційний характер: Н. Босак і С. Лазаренко наголошують, що основними

функціями інтертекстуальних елементів у політичному дискурсі є «текстотвірні, акцентувальні, образотвірні, оцінювальні, евфемістичні, контактовстановлювальні, стверджувальні (стверджувально-посилювальні та стверджувально-заперечні), ілюстративні, інформаційно-констатувальні, презентативні» [1, с. 19].

Розглянемо цитати як вияв категорії інтертекстуальності у промовах українських президентів на підставі критерію першоджерела. На нашу думку, саме вибір протексту скеровує адресата на політичні пріоритети мовця.

По-перше, під час виголошення інавгураційної промови мовці насамперед вдаються до **цитування Конституції України**. Цитування в цьому разі має на меті законодавче посилення інавгураційної промови, що зафіксоване у виступах Л. Кучми (друга каденція), В. Ющенко та П. Порошенка. При цьому цитата у промові П. Порошенка подана без викривлень, з дотриманням усіх правил покликання на відповідну статтю Конституції, що визначає текст присяги Президента України: *Щойно я присягнув «усіма своїми справами боронити суверенітет і незалежність України», і завжди буду вірний цій святій обітниці* (П. Порошенко, 2014). Комунікативною метою в цьому разі є поєднання присяги і промови як двох вербальних компонентів ритуалу інавгурації. Покликаючись на Конституцію, одну статтю якої Президент щойно зачитав, він надає законності своїм обіцянкам, сформульованим у промові, при цьому паспортизація цитати відсутня. Під час аудіального сприйняття тексту промови адресат повинен самостійно ідентифікувати цитату, пов'язавши її з текстом присяги. У промові П. Порошенка процитовано іншу статтю Конституції України: *Керуватимуся статтею 10 Конституції. Вона визначає українську мову як єдину державну, але гарантує вільний розвиток російській та іншим мовам* (П. Порошенко, 2014).

У виступі Л. Кучми цитата має інший характер: *За Конституцією України Президент є главою держави. Це означає, що єдиний носій суверенітету і єдине джерело влади – народ покладає на нього гарантії забезпечення громадянської злагоди в суспільстві, узгодження у діяльності органів державної влади та їх взаємодії з органами місцевого самоврядування* (Л. Кучма, 1999). У цьому разі наявне покликання на Конституцію, але без конкретизації: мовець у довільній формі переказує статтю Конституції України, що визначають права та обов'язки голови держави. Адресат одержує інформацію вже з маркуванням джерела

та з представленою інтерпретацією мовця. Таку ж ситуацію спостерігаємо і в інавгураційній промові В. Ющенко, що містить ідентичну цитату: *За Конституцією України Президент є главою держави. Це означає, що єдиний носій суверенітету і єдине джерело влади – народ покладає на нього гарантії забезпечення громадянської злагоди в суспільстві, узгодження у діяльності органів державної влади та їх взаємодії з органами місцевого самоврядування* (В. Ющенко). В усіх випадках президенти цитують ст. 102 Конституції України, при цьому цитати є точними, без змін первинного тексту.

По-друге, **біблійні цитати** зафіксовано у промовах В. Януковича і П. Порошенка. У випадку В. Януковича звернення до Біблії було прогнозованим, оскільки однією з іміджевих характеристик тоді ще кандидата в Президенти України стало «православний президент». У промові П. Порошенка цитування священної книги християн переслідувало зовсім іншу мету, хоч передвиборний слоган і був скерований на цей аспект: «Армія. Мова. Віра». Інавгураційна промова В. Януковича досить агресивна, частково скерована на критику попереднього Президента В. Ющенко та його команди, тому вибір цитати та її витлумачення виступають своєрідним авторитетним аргументом у виступі: *Адже сказано у Святому Письмі: «Мирися з твоїм противником швидко, коли ти ще з ним у дорозі...». Життя підтвердило цю просту і очевидну істину: люди не люблять, коли їм демонструють кулаки* (В. Янукович, 2010). Першоджерелом є вірш з Євангелія від Матфея (5:25): *Зо своїм супротивником швидко мирися, доки з ним на дорозі ще ти, щоб тебе супротивник судді не віддав, а суддя щоб прислужникові тебе не передав, і щоб тебе до в'язниці не кинули* (переклад І. Огієнка). Це цитата, що є частиною Нагірної проповіді Ісуса Христа, яка містить формулювання основних істин, серед яких і заклик до примирення з противниками. Проте в інавгураційній промові В. Януковича наведено лише частину цитати, а кінець висловлювання пропущено, хоч саме в ньому йдеться про наслідки непримирення. Виривання цитати з контексту певною мірою спотворює її зміст, а відсутність паспортизації ускладнює пошук першоджерела. У цьому разі спостерігаємо використання цитати у скороченому вигляді з метою реалізації інтенції мовця в авторитетній формі. Цитата виконує ще й роль натяку на внутрішню політику новообраного Президента, який декларує неприйняття агресії в політиці.

Загалом і в П. Порошенка вибір цитати також пов'язаний із силовими методами розв'язання конфліктів, але тут вже йдеться про зовнішню агресію: *Будь-який агресор на кордоні України має згадати Євангельську мудрість: хто з мечем прийде, той від меча і загине!* (П. Порошенко, 2014). У цьому випадку також відбулися видозміни цитати, оскільки подано також його часину, але кінцеву, що набула афористичного звучання. Першоджерелом цитати є Євангелія від Матфея (вірш 26:52): *Сховай свого меча в його місце, бо всі, хто візьме меча, від меча і загинуть*. Це висловлювання в Євангеліє було звернено Ісусом до чоловіка, який, намагаючи його захистити після зради Юди, вихопив меч і відрубав одному з «рабів первосвященника» вухо. В оригіналі використано форму множини, до того ж біблійна ситуація демонструє зовсім інше розуміння цитати. На нашу думку, в оригіналі йдеться про смирення і відсутність спротиву, бо насилля породжує насилля. Утім, в інавгураційній промові цитата виконує інше комунікативне завдання: вона є попередженням тим, хто здійснив збройний напад на Україну. Мовець не демонструє прагнення примирення, а навпаки – готовий протистояти загрозі, тому первинна цитата і видозмінена. Вважаємо, що в цьому прикладі є певна маніпуляція, оскільки авторитетність джерела не дає підстав сумніватися в правильності цитати, а спотворення оригінального тексту підпорядковано утвердженню одного з програмних положень новообраного Президента.

По-третє, в інавгураційних промовах Л. Кучми, П. Порошенка і В. Зеленського представлено цитування висловів **всесвітньовідомих зарубіжних та українських політичних діячів**. У промові Л. Кучми зазначено джерело цитати через вказівку на автора: *Уїнстон Черчилль нещодавно відзначав, що людям, у яких є відповіді на всі запитання, не довіряють керівництво державою* (Л. Кучма, 1994). У такий спосіб мовець імпліцитно проводить паралелі між своїм президентством і діяльністю У. Черчилля, пояснюючи свою позицію щодо відсутності універсальної програми реформування країни. Цитатність тут є не просто покликанням на авторитетну думку, а й прихованим порівнянням двох політиків. Тим більше, що цитата не належить до відомих, а її вибір ґрунтується саме на актуалізації джерела більшою мірою, ніж змісту.

У виступі П. Порошенка, навпаки, цитата подана без вказівки на джерело: *Хто шкодує коштів годувати свої збройні сили, той годув*

чужу армію. (П. Порошенко, 2014). Джерелом цієї цитати є вислів французького імператора Наполеона Бонапарта: *Хто не бажає годувати свою армію, буде годувати чужу*. Відсутність паспортизації надає вислову афористичного характеру, тому і певні видозміни оригінального висловлювання без викривлення змісту сприймаються цілком доречними. Цитата тут посилює думку мовця, вона є вдалим аргументом авторитетного типу.

У виступі В. Зеленського подано цитати навіть із зазначенням вторинності наведеного вислову, але не названо конкретне джерело: *Дозвольте мені процитувати одного американського актора, який став класним американським президентом: «Уряд не вирішує наших проблем. Уряд і є нашою проблемою»* (В. Зеленський, 2019). У промові не названо президента США Р. Рейгана, адресат повинен сам ідентифікувати, кого саме має на увазі мовець. Першоджерелом цитати є перша інавгураційна промова Р. Рейгана (1981 р.), зокрема висловлювання: *In this present crisis, government is not the solution to our problem; government is the problem*. Як бачимо, і в цьому разі цитата елімінована з контексту, хоч її семантика і не змінилася. Проте в оригінальному тексті промови Р. Рейгана йшлося не лише про уряд як проблему, а переважно про те, що уряд не є привілейованою, елітною групою, яка керує людьми. І висновком у тексті промови є не реформування уряду, а необхідність розділити відповідальність за прийняті рішення між всіма представниками влади. Зважаючи на це, змінено комунікативну інтенцію цитати, що була актуалізована в першоджерелі.

Цитування українських культурних діячів представлено виключно у промові П. Порошенка. Мовець цитує письменників: *Ми, українці, «живий вогник у сім'ї європейських народів і діяльні співробітники європейської цивілізаційної праці»*. Так казав Іван Франко (П. Порошенко, 2014) та істориків: *«Стояти ногами й серцем на Україні, свої голови держати в Європі»*, – заповідав Михайло Драгоманов (П. Порошенко, 2014). В обох випадках це не відомі, знані цитати, а вибрані спічрайтерами для посилення авторитетності інавгураційної промови президентів.

Крім прямого цитування представлено й алюзії, які «відрізняються від цитати тим, що алюзивне запозичення має імпліцитний зв'язок з текстом-донором шляхом асоціацій» [3, с. 253]. Фіксуємо алюзії у промовах П. Порошенка: **Володимир Винниченко боровся проти Михайла Грушевського, Симон Петлюра проти Павла**

Скоропадського. А Нестор Махно – проти всіх (П. Порошенко, 2014). Насамперед алюзіями виступають прецедентні імена та прецедентні ситуації. У промові П. Порошенка функцію алюзій виконують імена і прізвиська відомих історичних постатей, пов'язаних з Україною. У такий спосіб через виступ Президента «можна досить спрощено та драматично інтерпретувати певні події» [2, с. 56]. Також до алюзій уналежнюємо афоризми, зокрема трансформовані, і прислів'я та приказки, напр.: *Альфойю і омегойю у наших зовнішньополітичних діях буде беззастережне визнання принципів і норм міжнародного права* (Л. Кравчук, 1991); *Ми повинні тримати порох сухим* (П. Порошенко, 2014). В останньому випадку алюзія посилена мовною грою: П. Порошенко у ЗМІ та мережевому дискурсі часто позначається за прізвиськом – Порох, з огляду на це прислів'я набуває подвійного значення.

Прецедентні ситуації, що актуалізовані через алюзії в інавгураційних промовах українських президентів, здебільшого маркова ні за допомогою онімів, напр.: *Нинішні вибори вперше не призвели до чергового ідеологічного його розколу по Збручу, Дніпру, Перекопу чи якихось інших лініях, до непримиренного розмежування різних регіонів за політичними симпатіями та уподобаннями* (Л. Кучма, 1999); *У цей день згадаємо героїв, що полягли за перемогу: мучеників Овещимів і ГУЛАГів, жертв Голодоморів, депортацій і Голокосту* (В. Ющенко). У першому прикладі йдеться про історичні події – розділення України, а в другому – сумні події нашої історії, пов'язані зі знищенням українців. Алюзійність стає своєрідним «гачком» для уваги адресатів, що дає змогу розгорнути повну ситуацію та пов'язати інавгурацію з подіями минувшини.

По-четверте, **самоцитатація** представлена в інавгураційних промовах переважно в покликаннях на передвиборні обіцянки та гасла. У такий спосіб мовець підтверджує, що його програмні поло-

ження були не декларативними, а реальними, тому і представлені в інавгураційному зверненні. Переважно президенти подають слогани і гасла, підтверджуючи або коментуючи їх: *Гасло «Кожній національній меншині – свою мову і свою школу» буде наповнене реальним змістом* (Л. Кравчук, 1991); *Дякую українському народу за його віру, дякую всім і кожному, хто відгукнувся на мої слова «Вірю в Україну, Знаю свій обов'язок, Разом ми переможемо!»* (В. Ющенко). Мовці вказують, що цитовані висловлювання є їхніми гаслами та підтверджують свої наміри. На думку дослідників, «про акцентувальну функцію інтертекстуальних включень можемо говорити в тому випадку, коли оратор у своєму політичному дискурсі вживає елементи власних текстів (гасла, виступи, передвиборчі програми, дебати тощо) і тим самим акцентує на них увагу реципієнта» [1, с. 18]. У такому разі самоцитатування є виявом автоінтертекстуальності, за якої автор посилається на власні претексти: вступає з ними в діалог, полемізує або підтверджує. У політичному дискурсі самоцитатація є і реалізацією стратегії самопрезентації: підтвердження висловленої раніше політичної позиції характеризує президента як послідовного і відповідального політика.

Висновки і перспективи дослідження. Джерельною базою цитування в інавгураційних промовах є Конституція України, біблійні тексти (Євангеліє), тексти українських політичних і культурних діячів, відомі цитати зарубіжних політиків та власні політичні гасла та виступи. Переважно цитати в інавгураційних промовах представлені не в оригінальному вигляді, а в скороченому, а часом і в спотвореному, що підпорядковано комунікативному завданню мовців, зокрема і маніпулятивній настанові. Цитати виконують роль аргументів у доведенні, що є аргументом до авторитету, а також реалізують комунікативні стратегії авторитетності та самопрезентації.

Список літератури:

1. Босак Н. Ф., Лазаренко С. В. Інтертекстуальні включення в сучасному українському політичному дискурсі: види, джерела, функції. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*. Філологічні науки. Кам'янець-Подільський : КПНУ, 2019. Вип. 49. С. 15–20.
2. Євланова О. Жанрова стратифікація президентського політичного дискурсу. *Науковий журнал Львівського державного університету безпеки життєдіяльності «Львівський філологічний часопис»*. Львів : ЛДУБЖ, 2022. № 12. С. 54–59.
3. Кібальнікова Т. Алюзія як вияв інтертекстуальності в американському фемінному політичному дискурсі. *Наукові записки ЦДПУ*. Серія: Філологічні науки. Кропивницький : КОД, 2020. Вип. 187. С. 251–256.
4. Кондратенко Н. В. Синтаксис українського модерністського і постмодерністського дискурсу. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2012. 328 с.

5. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 25.05.2023).
6. Лазаренко С. В., Ротар А. І. Види інтертекстуальності в сучасному політичному дискурсі. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*: Лінгвістичні науки: зб. наук. праць. Одеса: Астропринт, 2014. № 19. С. 73–81.
7. П'єцух О. І. Категорія інтертекстуальності в політичному дискурсі британських парламентських дебатів. *Актуальні питання іноземної філології*. 2017. № 6. С. 123–128. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/akrif_2017_6_23. (дата звернення 25.05.2023).
8. Стрій Л. І. Ритуальні жанри українського політичного дискурсу: структурно-семантичний і лінгвопрагматичний аспекти: дис. на здобуття наук. ступеня к. філол. н. Одеса : ОНУ імені І. І. Мечникова, 2015. 190 с.

Zavalska L. V. CITATIONS IN THE INAUGURAL SPEECHES OF UKRAINIAN PRESIDENTS

The article is devoted to the analysis of the presidential discourse as a manifestation of political communication. Attention is focused on the ritual speech genre of the Ukrainian presidential discourse – the inaugural speech. The features of the genre are singled out and its features are determined based on the material of the inaugural speeches of Ukrainian presidents – Leonid Kravchuk, Leonid Kuchma, Viktor Yushchenko, Viktor Yanukovich, Petro Poroshenko, Volodymyr Zelenskyi. The purpose of the study was to identify the linguopragmatic potential of quotations and allusions in the inaugural speeches of Ukrainian presidents. The object of the study was the Ukrainian presidential discourse implemented in the genre of the inaugural speech; the subject of the study is linguistic means of implementing the category of intertextuality in the inaugural speeches of Ukrainian presidents. The choice of a linguopragmatic approach to the analysis ensured the interpretation of the category of intertextuality as the implementation of a communicative strategy of intellectualization in political discourse. Among the means of intertextuality, culturally marked quotations, which perform a text-creating function and are one of the compositional elements of the speech genre of the president's inaugural speech, appeared in the center of the study. Quotations in inaugural speeches are qualified by sources: citation of the Constitution of Ukraine, biblical texts, statements of famous Ukrainian and foreign political and cultural figures, self-citation. Fragmentation of quotations, their representation in an abbreviated or modified form is subject to the intention of the speaker and often does not coincide with the general meaning in the original source. Allusions in presidential discourse mark connections with iconic historical events or figures.

Key words: political discourse, presidential discourse, speech genre, inaugural speech, intertextuality, citability.